

– Вып. 7, ч. 1. – 384 с.

20. Статистичний звіт про склад апарату Одеського окрвиконкому на 1 липня 1928 року [Текст] // Державний архів Одеської області, Ф. Р-969 Одесский окружной исполнительный комитет совета рабочих, крестьянских и красноармейских депутатов. 1923-1930 гг. Оп. 1. Дело № 753. – 6 л.

21. Шишкин В.А. Власть. Политика. Экономика: Послереволюционная Россия. 1917-1928 гг. [Текст] / Валерий Александрович Шишкин. - СПб.: Дмитрий Буланин, 1997. – 399 с.

22. Юдин А. В. Кадровая работа Нижегородской губернской партийной организации в 1921-1926 годах. [Текст] : дис. ... канд. ист. наук : 07.00.02 / А.В. Юдин. – Нижний Новгород, 2012. – 26 с.

23. Ящук Т.Ф. Политика в отношении к старым специалистам в первой половине 1920-х гг. [Текст] / Татьяна Федоровна Ящук // Исторический ежегодник. – Омск: ОмГУ, 1997. – с. 54-60.

Игорь Дубчак

ЦАРСКИЕ СПЕЦИАЛИСТЫ В СОВЕТСКОЙ КАДРОВОЙ ПОЛИТИКЕ ПО ВРЕМЯ НОВОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКИ (1921-1929 гг.).

В статье рассматривается кадровая политика советского руководства в отношении царских специалистов. Анализируется роль правительства по отношению к специалистам, их положение в системе управления государством и предприятиями в течение новой экономической политики.

Ключевые слова: Советский Союз, кадровая политика, новая экономическая политика, царские специалисты.

Igor Dubchak

ROYAL SPECIALISTS IN SOVIET PERSONNEL POLICY DURING THE NEW ECONOMIC POLICY (1921-1929).

The article deals with the personnel policy of the Soviet leadership with respect to royal experts. The role of government in relation to professionals, their position in the system of governance and businesses throughout the New Economic Policy.

Keywords: Soviet Union, personnel policies, new economic policy, royal experts.

УДК 94(564.3).04: 341.321: 355.357

Станіслав Ковальський

МИРОТВОРЧИСТЬ ООН НА КІПРІ: ПІДСУМКИ ТА УРОКИ 50-ТИ РІЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

У статті розглядається діяльність ООН по врегулюванню конфлікту на Кіпрі в другій половині ХХ ст. Аналізуються військові, політичні та гуманітарні аспекти миротворчої операції. Особлива увага приділяється історичному досвіду заходів ООН щодо вирішення кіпрського питання на різних етапах.

Ключові слова: ООН, миротворчість, кіпрський конфлікт, тактика та стратегія миротворчої операції.

В квітні 2014 р. відбувся 50-річний ювілей з моменту коли перші миротворчі контингенти ООН вирушили на Кіпр з метою реалізації мирного плану Генерального секретаря щодо врегулювання міжетнічного конфлікту на острові. За півсторіччя своєї кіпрської діяльності «блакитні шоломи» накопили важливий миротворчий досвід, розробили та впровадили на практиці військові, політико-правові та гуманітарні механізми вирішення конфлікту на різних його етапах інтенсивності. Цей досвід в різній мірі використовується в багатьох сучасних миротворчих операціях. Тому, вирішенню проблеми реформування ООН, аналізу її слабких та міцних сторін, може слугувати операція Збройних сил ООН по підтриманню миру на Кіпрі (далі – ЗСООНК).

В 1964 р., у зв'язку із загостренням міжетнічного конфлікту на Кіпрі, на засіданні Ради Безпеки було прийнято рішення відправити миротворців. Юридичну чинність операція отримали у спеціальній резолюції Ради Безпеки під номером 186. У документі відображались основні керівні принципи ЗСООНК. Головною метою позначалось "прикласти усі зусилля для запобігання поновлення зіткнень і, при необхідності, сприяти підтримці і відновленню закону і порядку і

поверненню до нормальних умов" [17, с. 432-433]. Резолюція не могла бути керівним документом, так як містила дуже стислі та просторі рекомендації по застосуванню збройних сил. Тому Генеральний секретар видав пояснення в яких він розглянув можливі шляхи застосування ЗСООНК та узагальнив керівні принципи ЗСООНК [11, с. 8]. Принципи миротворчої діяльності були визначені в розміщенні постів на дорогах, контролю над роззброюванням сторін, створення зелених ліній для утримання общин від збройних нападів одна на одну [11, с. 8-9].

25 березня 1964 р. резолюцію 186 ратифікував уряд Кіпру, з цього моменту рішення одержало юридичну чинність, і почався процес формування ЗСООНК. Для ЗСООНК свої контингенти надали Австрія, Австралія, Канада, Данія, Фінляндія, Ірландія, Швеція, Великобританія і Нова Зеландія. Командуючим був призначений генерал-лейтенант Гіані. 28 березня того ж року на острів відправились перші загони канадських, англійських, шведських і фінських контингентів. Потім стали перекидатися інші сили, що були заплановані. Контингенти Данії, Швеції і Фінляндії комплектувалися з добровольців, інші країни надавали професійних військовослужбовців.

ЗСООНК розмістились у 5-ти „зелених зонах” в яких діяли відповідні національні контингенти. Центрами «зелених зон» були визначені найбільші міста Кіпру: Нікосія (Штаб Головного командування), Пафос, Фамагуста, Варнака, Лимасол [13, с. 154]. Зони поділялися на більш дрібні одиниці. Підрозділи ЗСООНК мали право вільно змінювати дислокацію, встановлювати патрулі і співпрацювати з місцевою поліцією. Відразу були обумовлені території, в які ООН не мала доступу. Цими закритими зонами стали 23 райони уздовж узбережжя Кіпру, загальною площею приблизно 70 км² та портові доки міста Лимасол.

Першочерговими задачами ЗСООНК в умовах загостреного етнічного конфлікту стали: зв'язок з кіпрською поліцією; супровід кіпрських патрулів, які перевіряли транспортні засоби на дорогах острова; розслідування інцидентів між греками і турками на Кіпрі; проведення розслідування в особливих випадках, зв'язаних з вибухами, вбивствами та перестрілками [13, с. 156].

Для проведення переговорів між представниками етнічних общин острова Генеральний секретар призначив посередника [12, с. 38]. Пост посередника одержав еквадорський політик Гао Плаза. Він проводив зустрічі з представниками обох общин і потім зробив доповідь в якій висунув власний проект роз рішення кіпрського спору. У зв'язку з тим, що Туреччина не прийняла цей проект, звинувативши Гао Плаза в порушенні службових повноважень, він пішов у відставку. Після цього інциденту посередники більше не призначалися. Функції посередника виконував сам Генеральний секретар та Головнокомандуючий ЗСООНК [14].

ЗСООНК з перших днів свого функціонування застосовували тактику інтерпозиції та вклинювання між ворогуючими сторонами. При чому ЗСООНК першими вогонь не відкривали, а застосовували принцип самооборони. Кожен контингент патрулював кордони своїх зон. У випадку перестрілки, мобільні частини вклинювались між конфліктуючими сторонами і перешкоджали ескалації бойових дій. Така тактика в подальшому отримала назву «активна самооборона», яка вживається в багатьох миротворчих операціях. До компетенції ЗСООНК не входило застосування примусових акцій. Застосування сили полягало в руйнуванні укріплень, траншей, кулеметних гнізд після того як їх покинули збройні сили ворогуючих сторін [18, с. 125]. Крім того, ЗСООНК контролювали електро- та водопостачання, проводили операції по забезпеченню житлом, продуктами і медичною допомогою місцеве населення.

За підрахунками ООН всього під час загострення конфлікту з липня по вересень 1964 р. на Кіпрі відбулися 289 інцидентів, пов'язаних з перестрілками та 47 інцидентів, пов'язаних з вибухами [13, с. 157]. С початку наростання кризи ЗСООНК могли виконувати першочергові задачі та діяли по інструкціям. Але з початку серпня, коли напруга на острові досягла найвищої точки, почалися масові зіткнення між етнічними общинами острова, а великі населенні пункти підверглися авіа удару з боку Туреччини, ООН вже не була спроможна виконувати свої воєнні, політичні та гуманітарні задачі. Були приклади, коли контингенти ЗСООНК просто покидали свої позиції та залишали події розвиватися своїм шляхом [13, с. 157].

До 15 серпня 1964 р. ситуація почала стабілізуватися, була досягнута політична угода по припиненню вогню. В період з 1965 р. ЗСООНК виконували функції спостерігачів, фіксували збройні інциденти, готували сприятливий ґрунт для реконструкції інфраструктури острова. До 1973 р. ООН істотно послабила свій вплив на ситуацію на острові. Про це свідчать наступні факти: ООН, яка безперервно стежила за розвитком подій на Кіпрі і реагувала на будь-які ускладнення збільшенням контингентів ЗСООНК, почала скорочувати чисельність збройних сил на Кіпрі. Частково війська ООН перекидалися з Кіпру на Близький Схід, де саме розгорілася чергова війна. Основою скорочення

була спеціально розроблена для цього програма. Мотивувалося скорочення перш за все економією коштів. По-друге, Командуючий ЗСООНК оцінив ситуацію позитивно: "сучасний рівень і безпека у відносинах між общинами залишаться незмінним або покращитися" [5, с. 331]. Генеральний секретар вважав, що скорочення збройних сил не завдасть шкоди ефективності в здійсненні ними своїх повноважень. Країни-члени Ради Безпеки прийшли до висновку, що скорочення ЗСООНК повинне викликати в зацікавлених сторін почуття відповідальності [3, с. 75]. На 1973 р. загальна чисельність ЗСООНК складала 3144 чол. Відповідно до плану, скорочення повинне було проводитися в два етапи. До кінця першого етапу до 1974 р. збройні сили скоротилися до 2705 чоловік. Подальший етап припускав скорочення до 822 чол. [5, с. 331-332] Виникли суперечки щодо другого етапу. Так, Великобританія наполягала на скороченні ЗСООНК до 2705 чол. і не нижче. США і СРСР підтримували пропозицію Генерального секретаря щодо зменшення ЗСООНК. Інші країни-члени Ради Безпеки, також підтримували пропозицію Генерального секретаря [3, с. 74-75]. На всіх нарадах були присутні представники Греції і Туреччини, які брали активну участь у розробці плану скорочення ЗСООНК [5, с. 331]. З цього виходить що уряди Греції та Туреччини, що до 1974 р. міжнародний контроль за ситуацією на острові істотно зменшиться. Уряд Кіпру був згодний з усіма змінами у ЗСООНК, крім їхнього мандата і дій проти законного уряду Кіпру. Греція погодилась зі скороченнями ЗСООНК, затверджуючи, що ситуація на острові дійсно стабілізується [3, с. 74]. Туреччина погоджувалася тільки з першим етапом скорочення.

План скорочення міжнародних контингентів не був повністю реалізованим. Прогнози щодо стабілізації ситуації на острові не виправдались. З 1974 р. почався новий етап кризи, пов'язаний з греко-турецькими суперечками у Середземному морі та загостренням відношень між кіпрським урядом та грецькою хунтою. 15 липня 1974 р. грецька генеральська хунта спровокувала державний переворот на Кіпрі, метою якого було скасування влади президента архієпископа Макаріоса III. Туреччина миттєво відреагувала на події на Кіпрі і вже 20 липня висадила перший десант на півночі Кіпру. Турецькі війська провели військову операцію, яка складалась з двох фаз, з невеликою перервою між ними.

Події липня-серпня 1974 р. поставили перед ЗСООНК неспроможні задачі. З літа 1974 р. ЗСООНК мали справу з зовнішнім втручанням та повномасштабними бойовими діями, тоді як мандат міжнародних сил поширювався на дії в умовах внутрідержавного конфлікту між двома етнічними громадами [4, с. 9]. Генеральний секретар ООН Курт Вальдхайм пояснив неспроможність ЗСООНК зупинити агресора таким чином: «ЗСООНК були спрямовані у свій час на острів переважно для підтримки миру між двома громадами. У силу наданого їм мандата не могло йти мови про те, щоб вони виступили проти будь-яких іноземних військ. У протилежному випадку держави-члени ООН відмовили б у наданні військових сил та техніки для міжнародних військ» [1, с. 106]. Таким чином, Генеральний секретар підкреслив головну проблему ЗСООНК. Вона полягала у тому, що міжнародний контингент на Кіпрі з самого початку його функціонування розглядався як механізм вирішення внутрішньодержавного конфлікту. Але, після подій 1974 р., миротворці опинились у епіцентрі кпрсько-турецької війни, до чого не були готові.

За час першої фази бойових дій на острові в 1974 р. рееструвалися постійні авіанальоти й акти жорстокості в різних місцях острова [6, с. 42]. ООН вживала заходи по евакуації цивільних іноземних осіб у зони британських «суверенних баз». Головним чином питання вирішувалося перекиданням туристів із зони бойових дій у безпечні райони, тому що вся туристична зона з елітними готелями була піддана вогню як з боку турецьких військ, так і з боку Національної гвардії. ЗСООНК організували тимчасові табори для безпечного утримання місцевого населення. Але з просуванням турецької армії з півночі ці табори у супроводі ЗСООНК переносилися на південь [6, с. 43-45]. Просування турецької армії з півночі призвело до того, що анклав кіпрських турків на півночі острова та в районі Нікосії постраждали від Національної гвардії. Міжнародні контингенти проводили ретельне спостереження за такими поселеннями та брали під свій захист цивільне населення в разі нападу. Але вони не могли прямо протидіяти прямим бойовим діям та відстоювати свої позиції. Єдиним випадком, коли ЗСООНК застосували силу була оборона міжнародного аеропорту в Нікосії. Впродовж всього 21 липня 1974 р. міжнародні збройні сили утримували свої позиції в аеропорту обороняючи їх від обох сторін. Аеропорт був об'явленим міжнародною територією [6, с. 42].

За липень 1974 р. чисельність міжнародних контингентів збільшилась з 2355 до 3484 чол. [6, с. 52]. Але цього все одно не було достатньо, для того щоб зупинити турецький наступ. Головні результати по припиненню вогню були досягнуті не збройними засобами, а політичними методами.

На надзвичайному засіданні Ради Безпеки, була прийнята резолюція, у якій говорилося про необхідність країнам-гарантам вжити термінових заходів для припинення вогню на Кіпрі й утриматися від подальших дій, які провокували загострення конфлікту [16, с. 7]. На засіданнях активно обговорювалася кіпрська проблема. Вказане питання безпосередньо піднімалось представниками Греції і Туреччини в ООН. У офіційних листах на ім'я Генерального секретаря чітко можна побачити розмежування в поглядах обох сторін. Греція вимагала ООН прийняти термінові дії для припинення просування турецьких збройних сил [7, с. 72]. Туреччина ж на ці заяви відповідала, що хвилюватися не треба і ситуація під контролем і разом з тим їй вдавалося перевернути ситуацію таким чином, що в результаті усього Греція залишалася винуватою в усьому що трапилось на Кіпрі [8, с. 75].

Частина ЗСООНК, яка дислокувалася на півночі залишилась в зоні окупації турецької армії. Ці загони ООН були дуже обмежені в своїх діях. Головним чином вони конвоювали гуманітарну допомогу в найбільш постраждалих райони. Інші контингенти ООН залишились на території, яку контролювали кіпрські греки. Їм було доручено патрулювати зовнішній фронт конфлікту, встановлювати стаціонарні бази в найбільш уразливих місцях та патрулювати проблемні території. Крім того вони захищали турецькі поселення від Національної гвардії та мародерів [9, с. 128].

22 липня в штабі ЗСООНК був створений спеціальний економічний відділ гуманітарної допомоги. Цей відділ комплектувався військовим персоналом та персоналом цивільної поліції. Він співпрацював з Міжнародним Комітетом Червоного Хреста і здійснював заходи по наданню гуманітарної допомоги обом общинам [9, с. 128]. Вертольоти та машини ООН використовувались для забезпечення лікарями та медикаментами місцеве населення.

ЗСООНК не змогли досягнути головних задач і цілком ліквідувати кризу. Нечисленність ЗСООНК і невизначеність у їх діях остаточно розв'язали руки турецькій стороні. Користуючись провалом Женевської конференції 13 серпня, як приводом для поновлення наступальних дій, ранком 14 серпня турецькі війська відновили бойові дії з метою розширення контрольованої території. Піхотні і танкові підрозділи з району Нікосії рушили в східному і західному напрямках [15, с. 8]. У районах Нікосії відновилися перестрілки через "зелену лінію" [6, с. 61]. 18 серпня турки досягли своєї остаточної мети - вихід на так названу "лінію Аттілі", захопивши 40 % території Кіпру [15, с. 8-9]. "Лінія Аттілі" розділила острів на дві частини. Північна частина (40 % острова) виявилася під контролем турків, південна частина - під контролем грецької общини. "Лінія" починалася в міста Коккіна, проходила через Лефка і поділяла райони Нікосії на дві частини, потім захоплювала місто Ватили і закінчувалася в порту Фамагуста. Тільки після цього Турецькі війська зупинились та продовжили переговори. Військовий конфлікт перейшов у політичну конфронтацію. Наслідком другої фази турецької військової операції був остаточно розділ острова на дві частини. По підрахункам ООН, приблизно 225 тис. чол. з обох общин були вимушені переселятися, тікаючи від турецької окупації чи, навпаки, від реакції влади грецьких кіпріотів [2, с. 41].

ЗСООНК не могли зупинити просування 400 тис. турецької армії, тому в період другої фази лише спостерігали за окупацією північних районів Кіпру. Після припинення вогню міжнародні контингенти діяли в 36 місцях в районі, окупованому Туреччиною, та 95 місцях поза турецької окупації [10, с. 159]. Головним чином ЗСООНК виконували функції спостерігачів за припиненням вогню. Самими напруженими районами були округи Нікосії, Фамагусту та Лефки [10, с. 159]. В цих районах ЗСООНК декілька разів змушувало обидві сторони припинити порушення договору о припиненні вогню. Крім того, міжнародні війська захищали етнічні анклав та контролювали ситуацію в поселеннях де ще залишалось змішане населення. ЗСООНК продовжували як і раніше займатись гуманітарною діяльністю. Одним словом, після закінчення активних бойових дій ЗСООНК почали ліквідувати наслідки військового конфлікту і одночасно з цим проводити посередництво в переговорах між конфліктуючими сторонами. Тому з 1974 р. миротворці пристосували свою тактику до нових умов, перетворивши її з інтерпозицій на буферизацію, тобто встановлення кордону між ворогуючими сторонами.

В 1983 р., коли турки-кіпріоти на Півночі острова проголосили власну державу, яка не була визнана міжнародною спільнотою, буферне призначення миротворчого контингенту ООН було поглиблене. З того моменту «блакитні шоломи» регулюють невизнаний кордон між двома частина острова, виконуючі таким чином роль неофіційних прикордонників. До того ж, ЗСООНК продовжують виконувати функції поліцейського контролю та спостерігачів. За мирним планом Кофі Аннана в 2004 р. було вирішено скоротити кількість військовослужбовців ООН на Кіпрі з 1230 до 860 чол. При цьому були значно посилені політичні та громадянські складові місії.

Таким чином, операція ООН на Кіпрі пройшла певну еволюцію відповідно до зміни ситуації на острові. Перший етап охопив період часу з 1964 р. по 1974 р. і полягав у тактиці інтерпозиції та пасивної самооборони. Другий етап почався із турецької агресії та розколу острова на дві політичні та етнічні частини в 1974 р. і продовжувався до 1983 р. За цей період тактична схема дії ЗСООНК кардинально змінилась, перетворивши миротворців на буферну силу. З 1983 р. почався сучасний етап миротворчої операції, який полягав у охороні кордонів між офіційним Кіпром та невизнаною турецькою республікою на острові. Операція ООН на Кіпрі – це яскравий зразок різноманітних тактичних та політичних стратегій миротворчості. Операція ЗСООНК до сих пір залишається актуальною, і тому, на прикладі її роботи можна аналізувати модель дії миротворчих контингентів в різних військових та політичних умовах.

Джерела та література:

1. Вальдхайм К. Единственная в мире должность / К.Вальдхайм. – М: Прогресс, 1980.
2. Доклад верховного комиссара Организации Объединённых Наций по делам беженцев. Генеральная Ассамблея. Официальные отчёты. 30-я сессия. Дополнение № 12. (A/10012). – Нью-Йорк: ООН, 1975.
3. Доклад Совета Безопасности. 16 июня 1973 г. – 15 июня 1974 г. Генеральная Ассамблея. Официальные отчёты. Двадцать девятая сессия. Дополнение № 2. (A/9602). – Нью-Йорк: ООН, 1974.
4. Доклад Совета Безопасности. 16 июня 1974 г. – 15 июня 1975 г. Генеральная Ассамблея. Официальные отчёты. Тридцатая сессия. Дополнение № 2. (A/10002). – Нью-Йорк: ООН, 1975.
5. Документ S/11137. Доклад Генерального секретаря об операциях Организации Объединённых Наций на Кипре за период с 1 июня по 1 декабря 1973 г. // Совет Безопасности. Официальные отчёты. 29-й год. Дополнение за июль, август и сентябрь 1974 г. – Нью-Йорк: ООН, 1975.
6. Документ S/11353 (ADD.1-33). Доклад Генерального секретаря о ситуации на Кипре // Совет Безопасности. Официальные отчёты. 29-й год. Дополнение за июль, август и сентябрь 1974 года. – Нью-Йорк: ООН, 1975.
7. Документ S/11358. Письмо представителя Кипра от 21 июля 1974 года на имя Председателя Совета Безопасности // Совет Безопасности. Официальные отчёты. 29-й год. Дополнение за июль, август и сентябрь 1974 года. – Нью-Йорк: ООН, 1975.
8. Документ S/11365. Документ S/11365. Письмо представителя Турции от 23 июля 1974 года на имя Председателя Совета Безопасности // Совет Безопасности. Официальные отчёты. 29-й год. Дополнение за июль, август и сентябрь 1974 года. – Нью-Йорк: ООН, 1975.
9. Документ S/11433. Предварительный доклад Генерального секретаря, представляемый во исполнение резолюции 355 (1974) Совета Безопасности // Совет Безопасности. Официальные отчёты. 29-й год. Дополнение за июль, август и сентябрь 1974 года. – Нью-Йорк: ООН, 1975.
10. Документ S/11468/ADD.1 Доклад Генерального секретаря о событиях на Кипре за период с 26 августа по 8 сентября 1974 года // Совет Безопасности. Официальные отчёты. 29-й год. Дополнение за июль, август и сентябрь 1974 г. – Нью-Йорк: ООН, 1975.
11. Документ S/5653. Записка Генерального секретаря, касающаяся некоторых аспектов функций и операций Вооружённых сил Объединённых Наций по поддержанию мира на Кипре // Совет Безопасности. Официальные отчёты. 20 год. Дополнения за апрель, май и июнь 1964 года. – Нью-Йорк: ООН, 1964.
12. Документ S/5662. Записка Генерального секретаря относительно Привелегий и иммунитетов Посредника Организации Объединённых Наций на Кипре и его персонала // Совет Безопасности. Официальные отчёты. 20 год. Дополнения за апрель, май и июнь 1964 г. – Нью-Йорк: ООН, 1964.
13. Документ S/5950. Доклад Генерального секретаря Совету Безопасности об операциях ООН на Кипре // Совет Безопасности. Официальные отчёты. 20 год. Дополнения за апрель, май и июнь 1964 года. – Нью-Йорк: ООН, 1964.
14. Ковальський С.В. Гало Плаза: політичний портрет миротворця / С.В. Ковальський // Гуржівські історичні читання. – Вип. 7. – Черкаси, 2014. – С. 369-371.
15. Крахмалов С. События на Кипре / С.Крахмалов // Зарубежное военное обозрение. – 1974. – № 12.
16. Резолюция (353) от 20 июля 1974 г. // Резолюции и решения Совета Безопасности за 1974 г. – Нью-Йорк: ООН, 1975.

17. Резолюція 186 от 4 марта 1964 г. // Организация Объединённых Наций. Сб. документов / под ред. В.В. Ватрушева. – М.: Наука, 1981.

18. Семёнов В. С. Вооружённые силы ООН. Практика применения / В.С. Семенов. – М.: Международные отношения, 1976.

Станислав Ковальський

**МИРОТВОРЧЕСТВО ООН НА КИПРЕ:
ИТОГИ И УРОКИ 50-ТИ ЛЕТНЕЙ ОПЕРАЦИИ**

В статье рассматривается деятельность ООН по урегулированию конфликта на Кипре во второй половине XX в. Анализируются военные, политические и гуманитарные аспекты миротворческой операции. Особое внимание уделено историческому опыту мероприятий ООН по решению кипрского конфликта на разных этапах.

Ключевые слова: ООН, миротворчество, кипрский конфликт, тактика и стратегия миротворческой операции.

Stanislav Kovalskyi

**UN's PEACEKEEPING IN CYPRUS:
RESULTS AND LESSONS OF THE 50-y YEARS OPERATION**

The UN's activity in the settling of the Cyprus conflict of the second half of the XX century is described in this article. The peacekeeping operation's military, political and humanitarian aspects were analyzed. A special attention was paid to the historical experience of UN's measures in the Cyprus issue solving on its different stages.

Key words: UN, peacemaking, Cyprus conflict, peacekeeping operation's tactics and strategy

УДК 94:327 5(5-15+620+73+47+57)

Тетяна Пронь

ПРЕЗИДЕНТ ЄГИПТУ Г.А. НАСЕР: ОСОБИСТІСНИЙ ФАКТОР В АРАБО-ІЗРАЇЛЬСЬКОМУ КОНФЛІКТІ / ВІЙНІ 1967 р.

У статті здійснено спробу проаналізувати складну сторінку в історії взаємовідносин близькосхідних народів-сусідів – арабо-ізраїльський конфлікт / «шестиденну війну» 1967 року – виділивши в історичному потоці таку знакову фігуру для арабського світу й міжнародної спільноти, як президент Єгипту Г.А. Насер (1956-1970 рр.). Обіжне висвітлення деяких аспектів його життя, політико-державної діяльності та зосередження на особистісному факторі Г.А. Насера у вищезазначеному конфлікті, обумовлено прагненням розібратися в уроках історії, важливих для сьогодення і перспективи міжнародних відносин.

Ключові слова: Г.А. Насер, арабо-ізраїльський конфлікт, „шестиденна війна”, Близький Схід, Єгипет, Ізраїль, СРСР, США.

Вибір у якості центральної фігури дослідження другого президента Єгипту Гамалія Абделя Насера є актуальним з кількох міркувань. Він здійснив значний вплив на хід новітньої історії своєї держави, міжарабських та арабо-ізраїльських, міжнародних відносин на Близькому Сході й у світі. За п'ятнадцять років перебування на найвищій посаді (1956–1970 рр.) Насер зробив іслам державною релігією, провів ряд прогресивних внутрішніх реформ та, водночас, втягнув у 1967 р. держави регіону в арабо-ізраїльську війну. Назагал Близький Схід є лідером локальних гарячих точок планети. Наявність серйозної міжнародної проблеми потребує відповідних досліджень. На разі в світовій історіографії все більше приділяється увага осмисленню життєдіяльності історичних постатей першої величини, від рішень і помилок яких залежить доля мільйонів людей.

Актуалізацію проблематики вітчизняних досліджень зі всесвітньої історії [17, с. 181] щодо наукового переосмислення територіального конфлікту на Близькому Сході посилює фактично воєнний стан сучасних російсько-українських відносин. У такій реальності знання всесвітньої історії безперечно є корисними. Можливо передчасно, але автори багатьох публікацій в ізраїльських ЗМІ вбачають у них прототип локального арабо-ізраїльського конфлікту і радять засвоїти «історичний урок російсько-українського протистояння» [2]. У віднайденій історичній паралелі справді можна